

ABLAKISMERETSÉG.

Elbeszélés, levelekben.

Kunoss-tul.

Pest, tavaszutó 5ikén 1838.

Domby, Kardosnak.

Ismét Pestrül veszed soraimat; Pestrül, az elemdulta város omladéki közül, hova, mint vilámhasogatta tölgy lombjain fészkelt madár, zivatar multával, uj tanyát keresni visszatértem. Igen, sz. György nap óta viszont pesti lakos vagyok. Budán semmikép nem tudtam megszokni, bár vidékét olly mondhatlanul kedvelém előbb, 's kedvelem most is, hogy szinte betegnek érzem magamat, ha hetenkint egyszer kétszer virág-dús hegyei közé ki nem rándulok. Ha maga a város is olly nagyszerű, olly lélekébresztő szellemü volna, mint vidéke! De azzal, isten tudja miért, nem voltam képes megbarátkozni, ámbár szép sétányai kecses leánykoszorúja, egészséges levegője 's izletes vize van; mit tagadni nem lehet. Azonban kitkit saját csillagzata vezérel, jó vagy bal szerencse ellenébe. Nekem Pestre kellett visszaköltözöm, hogy föltaláljam azt, mi után lelkem olly epedve sovárgott, minek birtokában olly végtelenül boldogulandónak álmodom magamat, — hogy föltaláljam keblem ideálját.

Csudálkozol e' nyilatkozásomon. Pedig ha visszagondolsz azokra, miket neked a' mult tél folytában szerelemrül 's barátságul, életboldogságrul és meglegedésrül irogattam: látni fogod, hogy a' szerelem magva már akkor el volt hintve keblemben, hogy én a' magas érzelem elfogadására akkor is fogékony valék; de, tehettem e róla, ha mind azon nőalak között, kikkel magános körökben 's nyilvános mulatságokban az öröm 's kedvtöltés istennéje összevezérelt, föl nem találhatám azon egyetlen, ki legtitkosb vágyaimat kielégíthetendé, legmagasb követelésimnek megfelelt, 's nekem barátném, rokonom, kedvesem, bálványom, szóval — mindenem lett volna.

De föltaláltam e hát mindezt? fogod komolyan kérdeni levelem olvasásakor magadtul. Erre én sem tudnék neked biztosan felelni; mert őt csak látásbul ismerem. De ha a' természet önnön törvényeit meg nem hazudtolja, ha fény a' nappalnak,

ha sötétség az éjszakának, ha virágözön a' kikeletnek, ha jég és zuzmara a' télnek biztos jelenségei: ugy e' lányka arcának vonati mindenekrül kezeskednek előttem.

Ünneppé tudnám szentelni a' napot, mellyen e' házba léptem, szállást fogadni; 's a' pillanat, mellyben, újonan ideköltözött, ablakomat megnyitám, még a' siron túl is emlékezetemben maradand. Egy angyal, nem, egy szellem ült az átellenes ház ablakánál, hófehér pongyolában, igéző arczezal, buzgó elmélyedtséggel. Könyvébül nagy áhitattal látszék olvasni. Lehet, hogy imádkozék. Ah, milly szépek a' nők, midőn imádkoznak! Már elvégezte, mint látszék, buzgólkodását, 's még mindig az ablaknál maradt. Szemeim folyvást rá valának függesztve. Utóbb kitekintett, 's mint félénk galamb a' magason lebegő karvaly elül, hirtelen visszavoná magát kémlelő pillantatimtul. Sokáig leskelődtem; szemeim 's füleim gondosan őrt állának. Végre megnyilt az ablak; de ő nem vala látható; egy őszbe csavarult fő bukkant ki, 's rövid idő mulva ismét eltűnt. A' lányka atyja lehet, gondolám, 's már unva a' leskelődést, kiindulandó valék hazulról, midőn gyönyörű zongorázás hatott füleimbe. — De ah! ismét megzendültek hangjai; ablakomhoz kell vonulnom, hogy semmit el ne veszítsek a' dicső zenébül.

Pest, tavaszutó 6ikán 1838.

Elhallgatóztam a' levél-földadás idejét, 's így tovább folytatam, tegnap röviden befejezni szándéklott soraimat. Barátom! milly fölségesen zongoráz Olga! Esténkint sokszor egész sereg nép csoportosul össze az utcán, játszását hallgatni. 'S én ekkor bizonyos fönséget érzek magamban, mellyet annak gyanítása szül, hogy azon élelményt, mit nekik Olga zenéje nyújt, tulajdonkép nekem köszönhetik; mert Olga csak nekem, 's kedvemért zongoráz. Ide költözésem első napjaiban szerföltött ritkán játszék. De észre vette, hogy én örömmöt találok játékában, 's ő mindig sürűbben hallatá magát, hol énekelve, hol zongorázva, hol mind a' kettőt égi harmoniává egyesítve. 'S ki boldogabb mint én? ha őt hallgathatom! Tudod gyengeségemet, hogy szenvedélyes hangszatkedvelő vagyok; tudod fogadásomat, hogy soha nőm nem lesz, ki

valamely hangszert jelesen nem játszik. Ha egykor Olgát enyimnek mondhatnám! Milly ábránd, milly hiu képzelgés! Még csak nem is ismerem őt. Mindössze is nevét tudhatám meg; mert ők hasonlókép csak vizáradás óta laknak itt, 's cselédségök is egészen új; mit sem tudnak a' ház viszonyairul. Igaz, más eddig már keresett volna alkalmat velük ismeretségbe jöni; de én a' hirtelenkedést nem szeretem 's tolakodónak látszani nem akarok. Elég nekem az, hogy szívesen lát-szik ablakánál időzni, ha észre veszi, hogy őt szemlélgetem. Néha kötéssel, néha olvasmánnyal jelenik meg ott, 's félénk pillantással röpteti át felém sugárzó szemeit. Ilyenkor én e' szemeket ki tudnám csókolni homlokából.

De ismét szükülni kezd időm, 's már papirosom is; tehát még csak a' legszükségesebbekről. Tekintsd meg kérlek, édes Kardosom, mint van jószágocskám; hogyan áll a' mező, rétek 'sat. Tudósíts pedig minélelőbb. Aratásig már nem hagyhatom Pestet. Előbb még Olgával is kell ismerkednem. Hát ha valaki előmbe váгна. Illy gyönyörű teremtesen vajmi sok szem főnakad; 's nem mindig azé a' fogoly, ki előtt felröppenik! — Üdvöz-löm hitvesedet, 's fiacskádát keresztapailag csókolja barátod D.

Pest, tavaszutó 10ikén 1838.

Ugyan a z, ugyan a n n a k.

Képzeld vakmerőségemet; Olgának tegnap csókot vetettem. De hogyan is állhattam volna meg, irántai forró vonzalmamat ki nem jelenteni, midőn jószívűségének olly tanujelét adá, minőt mindennapi teremtményektől várni nem lehet. Korán reggel volt. Két napszámos állott a' szegleten, házuk szomszédságában. Egyik koros, mint látszék már féltattan; másik fiatal, mintegy tizenöt éves. Jött egy cseléd, 's föl akará egyiküket fogadni; mind kettő készségesnek látszék munkára menni. A' fiatalabb, önajánlás végett említést tön beteg anyjárul, kit, ugymond, napszámából tart. A' korosabb mellőztetését gyanítván, hogy a' munkát ő kaphassa: meghazudtalá a' fiatait, 's szóváltás közben egypárszor kiméletlenül mellbe dőfé. Ez elke-seredett, 's minden további erőtetés nélkül, a' durvaságnak engedve félrevonult, 's mint látszék sirni

kezde. Mindketten szemtanui valánk e' jelenetnek. Olga egyszerre eltűnt az ablakból, 's midőn ismét kinézett: egy cselédet láték a' napszámos fiuhoz közelíteni, ki őt az előbb ajánlott bérnél nagyobb ígélet mellett munkával megkínálá; mit az örömmel fogadott. Olga arczán a' földelülés dicsőítő sugarzatát láttam e' pillanathban elömleni, 's nem tartóztathatám meg magamat, hogy job kezemnek ajkaimra illesztett mutató ujjával csókot ne küldjek át neki szép tette jutalmául. 'S lásd, barátom, ezért Olga megneheztelt rám. Egész nap nem mutatkozott ablakánál 's zongorázását sem hallhatám. Ez engem rendkívül bántott. Már az csak még sem szép, olly igen szemérmesnek lenni. Szinte aludni sem tudtam, neheztelése, vagy inkább fájdalom miatt. Csaknem éjjel volt, midőn gyertyámat eloltottam. Ma reggel már nyitott ablaknál leltem Olgát, midőn redőnyeim közt kipillantottam. Bosszut akartam állani a' tegnapért. Sokáig zárva hagytam redőnyeimet; ablakimat azonban fölnyitám, hogy zörejük által tudtára adjam ébren lételemet. Ő gyakran átpillogatott, minek én, redőnyeim közt hiven kémlelődvé, mondhatlanul örülök. Jele, hogy nem egészen egykedvű irántam, mit harmadnapja is bizonyított, midőn sátálásuk közben távulról kísértem. Kétszer valék szerencsés visszatekintésére méltattatni, 's midőn haza értek, egy perczig megállván, pillantásival jó éjszakát látszék mondani. — Lásd, milly apróságokkal bibelődik a' szerelmes ember; mert, valóban meg kell ismernem: szerelmes vagyok. Iró-asztalomat is úgy helyzettem, hogy dolgozásom közben ablakába láthassak; máskép nem volnék képes fél óráig is nyugton ülni.

Midőn e' levélíráshoz fogék: kinyitám végre ablakomat, 's komolyan szegzém szemeimet nyájás arczára; de csakhamar ő is borongó tekintetű lön. 's zongorájához távozott, mellyből a' legolvadékonyabb zene ömledez most is, a' kérélelésnek anygyszelid hangozata. 'S én nem fogok engesztelhetlen maradni; de még egy kissé kinozni szeretném. Ha elhagyja a' zongorázást 's ablakához jó: szemé láttára fogom bepecsételni leveletem, 's ugy teendek vele, mintha szerelemlevél volna; hadd epekedjek — — Már ablakához jött — Isten veled!

(Folytatása következik.)

EGY AGGLEGÉNY GONDOLATI.

Ha valamely szomorító felfödözést teszünk, gyakran így kiáltunk fel: keserű igazság! — Az igazság pedig sem édes sem keserű, hanem csak jó. 'S épen azért, mivel az emberek a' pusztá jó iránt, míg magában jó, nem különös előszeretettel érzenek; hanem iparkodnak azt jóvá, édessé a' maguk' számára tenni, a' dolog nem lehet máskép, mint: hogy ha egyik ember abbol, a' mi közösen jó volna, édességeket sajtol ki a' maga számára, az már a' másik embernek megszűnik jó lenni, 's ez az édességtől megfosztott közjében csak keserűségekre talál.

Vannak emberek, kiknek fő foglalatosságuk másokat szép szavakkal halmozni, nekik édességeket mondani. 'S azt vélték, ez szivességből történik? nem, barátim; illy ember az édességeket is kamatra mondja, 's bizonyosan számol rá, hogy mit ő nektek szavakban adott, azt ti — gyakran pusztá hálából — anyagibb módon adjátok neki vissza. Így nyer számukra a' nyájaskodás, hizelgés ajándékokat, hivatalt, pénzt, gazdag nőt 'stb.

Az ember megöli a' méhet, hogy tőle mézt, édességeket kapjon; más részről ellenben mézt, édességeket osztogat felebarátjának, hogy őt megölhesse, 's e' szerint a' méh és emberek közt az volna a' különség, hogy amaz meghal, mivel mézet adott; az embernek pedig méz adatik, hogy meghaljon. —

Midőn a' gazdag ember haldoklik, egyedül ő sir számos rokonai közt, kik az örökségnek örvendenek; a' szegény embert ellenben csupa siránkozó rokonok veszik körül, 's e' sirók közt csak az ő jámbor lelke vigadoz és örül a' jövendő új életnek.

A' látszat után indulás' oka, hogy az emberek nem annyira boldogok lenni mint boldogoknak látszani igyekeznek; 's míg ezt teszik, míg a' boldogságot, mellynek forrása magukban van, magukon kívül keresik, megérdemlik, hogy boldogtalanok legyenek — kábaságukért!

A' teremtő, Ádám mellé egy Évát rendele a' paradicsomban, hogy őt boldogítsa; de a' szegény nő mindjárt első tetteben elhibázta czélját: a' férjt nem lelkikép, hanem egy piros alma által iparkodott boldogítani; a' férj bele is harapott ugyan az

almába, 's csak későn vette észre, hogy Éva' piros almája csak — vadalma volt.

A' férfi, életében csak kétszer édes a' hölgy előtt: midőn szerelmi vallását teszi, 's a' menyegző' első napján; — a' hölgy ellenben háromszor a' ferfi előtt: midőn a' kezével járó pénzt a' férjnek átadja, midőn rekedt, 's az elválás' napján.

Bármilly sok keserűség legyen valamely hazában; de a' honi keserűségeket, a' honfi' keserveit, a' honban termő édességekkel, a' honfi' kebléből emelkedő reményekkel legbiztosabban édesíthetni: — a' mi keserveket mint honfi szenvedsz, iparkodjál mint ember édesíteni meg magadnak.

Vannak a' világon előkelő 's e' szerint utókelő emberek is; nem azért neveztetnek pedig amazok előkelőknek, mintha, hol a' jóra munkálni kell, elől kelnének föl; hanem azért inkább, mivel minden, mi a' szegény ember' búzaföldén kikel, az ő számukra kel ki, 's ezek megelégedhetnek azzal, a' mi nekik kegyelemből hátrahagyatik.

(Folytatjuk.)

OHAJTÁS.

BÉRCZY-TŐL.

A' földi zaj lenyűgódott
 Olly csendes a' magány,
 Szél és hab elcsendesedett
 Zajongó vész után.

Borútlan ég' szőnyegéről
 A' csillag-czredek
 Szelíden letündökölve
 'S mosolygva fénylenek.

'S a' tó ezüst hullámai
 Ezt visszatükrözik,
 Míg a' berek' virágait
 Lágy szellők környezik.

Óh lyánka! bár illy csendes tó
 Lehetne jégszived,
 Illy híven visszatükrözve
 Forró érzelmimet;

'S én mint fényes csillagezred
 Olly édes-boldogúl,
 Merenghetnék kellemiden
 A' menyí élvezve túl!

LITERATURAI VILÁG.

A magyar f. t. által kitett jutalomkérdések 1838-ban. Történetirás. Fejtessék meg oklevelek 's egyéb régi emlékekből: honnan vette legyen eredetét hazánk régi várszerkezete, koronként milly változásokon ment az keresztül, mik hanyatlása okai, és milly hatással volt e' külön fokain, honunk' köz igazgatására, védelmére, 's általában alkotmányunk' kifejlesztésére? Jutalma 100 darab arany.

Mathesis. A görbék meghatározásában jelenleg a görbe' mindenkorli hossza és érintőinek (tangentes) szöge vétetnek elemül. Mellyek tehát ezen nézet szerint az első és második rendű görbék? Vitessenek ezek által őszrendesekre (coord.natae), 's adassanak elő főbb tulajdonságaik. Jutalma 100 darab arany.

HIRKALÁSZOK.

Milano, nyárutó 21kén 1838. Kedves barátom! Örömmel jelentjük sorsunk változást. Megnyertük ugyanis némelly pártfogóink segédelmé által a' jövő hónap közepéig ittmaradhatást. — Alkalmunk levén tehát az itteniokrül utóbb is tudósítani, följogjuk utazásunknak előbb felbenszakasztott fonalát.

Julius 30ikán csakjára ütünk a' dogék büszke palotája előtt, 's Velence kormos falai közül kivezve, mellynek számtalan elhagyott denevérlakta palotái a' republica bukását gyászolják, el értük Fusinanál a' tengerpartot. — Itt kezdődik a' szelid Olaszhon, ez a' kedves kert, mellyben virágok illatoznak, 's kristály patakok kigyódnak lombosfák árnyain! Itt minden mutatja, hogy ez a' harmonia dicső hazája; még a' harangok is összhangzólag konganak, az utcai gyerkőczék a' legszebb melodiákat énekelik. Itt mivelik istenesen a' földet; nem látni posványt, nem haszontalan legelőt, ugart.

Az utakat sétahelyeknek lehetne nevezni. Kétoldalt fák ültetvék, mellyekkel ernyős szőlőfák ölelkeznek szeliden, védve a' vándort a' nap hevétől. — Illy utakon mentünk Paduán Vicenzan keresztül Veronába. — Verona erősen kerített város; az Etsch folyó zuhogja keresztül. Egészen ki van halva valamint Padua, 's Vicenza is. Mélyen szunnyad hazafui véres harczi után; kormos falai közt itt ott látszik egy két kullogó olasz 's csak a' nagy-piacz, 's egy része a' városnak pezseg emberektől. — Itt vagyunk tehát Veronában, Romeo 's Julia hamvaik fölett, kiket Schakespeare, 's Bellini örökített! azon városban, mellyet a' Guel' 's Gibellin párt dúhe annyiszor megrengetett!! — Sok csavargás után megtaláltuk a' Capuletti család lakát. Ezen igen régi kastélynak csak egy toronyforma négyemeletes része van meg, le hullva róla a' vakolás; csak egy pár szobája lakható. Az udvarban egy falból kinyuló rudon függő vas kalap jegyzi ezen ősi házat, az utasok elhordák már széléit, 's csak púpjá van meg. A' ház alsórésze most koresma, 's mámoros, káromkodó tivornyázók szentségtelenítik a' helyet, hol az anyagi Julia a' szerelemnek 's szelidségnek e' remek példánya szenvedett. Nem messze ide a' külvárosnak egy félre eső részén van a' Capuletti nemzetség sirboltja. Ez egy másfélölnyi széles 's harmadfél hosszú kamarácska; a' falon már alig látszó festések bizonyítják, hogy kápolna lehetett; balra az ajtósarkánál van egy kőkoporsó félig letördelve; ebben feküdtek a' szerelem-martyrok.

Verona' régiségeinek egyike az óriási amphitheatrum, melly az arról nevezett nagy téren áll, a' monda szerint Julius Caesar építménye. — Ezen szörnyű épület külső része 74 izmos oszlopon nyugszik — belsejében körskörül 44 sor márvány lépcső megy fel hárántékosan a'

tetőig. E' lépcsők ülésül szolgáltak. 22000 ember fér belé. — Egy kis részében most egy úgy nevezett dramatica compagnia által nappali comediák adának. Ezek valamint a' játék vigab helyzetibein túlzók, úgy a' komolyabbakban az örülésig exaltáltak; 's ezt az operákban is tapasztaltuk. — Itt, bár szabad ég alatt, nem füstölik tele a' gavalérok a' dámák orrát, mint — —

Estve volt midőn az arenából kijöttünk. Hazafelé ballagva felséges zene voná magára figyelmünket, 's a' házfél sietve, mellyből a' hangok jöttek, több kíváncsakkal mi is be mentünk. Ez egy koresma volt. — Egy asztalt több fiatal ember üt körül, egy közülök fenállott annak végén, és la Stranierabol a' Valdeburg ariáját felségesen, jeles előadással hiba nélkül énekelte; a' többiek utána a' kart. Szemem csak állott. — Ingök könyökig felgyürve, szenes képükről, 's izmos öklei'ről gyánítani lehet, hogy kovács legények. — Miután elvégezték, H— megkínálta a' baritonistát egy pohár borral, 's javasolta neki, menne a' pesti magyarszínházhoz. Ő mentegette magát, mondván, hogy igen keveset tud magyarul. Semmitsem tesz, mondám én, annál több gagét kap, 's becsülete is több lesz. De ő nem határozta el magát, a' pörölt eldobni. — Ez egy kicsit szebben énekel mint Pöch, 's utána a' Honművész által olly igen dicsért fahangú énekes tagja a' pesti magyar színházak! — Egy napi mulatásunk után búcsút vevén Veronától, 's jobra Tyrol felhőkkel csokolódó szirtjeit, 's a' lago di guardát hagyva, mellyen, bár kisebb mint a' Balaton, vitorlás hajókön üzetik Tyrollal a' kereskedés — beértünk Milanóba aug. 5-ikén. — Ki hinné, hogy még itt is legyen magyar ujság? — Mostanában olvastam a' Hirnökköbül egy pesti m. játékszíni perpatvart, elég vaskosan él adva. — Bajosan hiszem hogy ugy történt volna! — továbbá, hogy Benzá a' színház nagy nyereségre megkapta az igazgatóság, 's hogy Oberhoffer 's Rötzer sem volnának idegenek átszegődni 's kivált az elsőt hasznos lenne megfogadni. — Miért nem még Stoll urat, Carl kisasszonyt, 's a' többieket? hiszen jó pénzért ezek is oda szegődének! — Nem elég még hogy az énekesek közt több van 12nél idegen ajku? — Ezek most a' játékszíni tavaszora virágaiból a' mézet kiszíván, nem fogják majd bevárni annak telét is, hanem fölkerekedvén melegebb tartományba repülnek. — 'S mit nyer velők az igazgatóság? — Erre természetesen azt lehet mondani, hogy a' magyaroknak még nincsenek dalnokai. — De barátom, van ott talentum több mint akárhol, — van akarat is mivelődni, tanulni; de hát mit tegyen? nyomorú fizetéséből tíz évig sem rakhat annyit félre, hogy itt a' dalok hónapban félévig megélhesen. Mit tegyen hát egyebet mint akarni? midőn azon ezélna még kölcsön sem kap azon testületől, mellynek jövendőben diszére akar vala válni! — A' tanulási düh pedig ezrediket sem fogja annyira elragadni, hogy hónap elhagyva idegen földön annak martaléka legyen! 's mi kik ezt tettük, az ígért segély mellett, rövididőn ezen sorsot várhatjuk:

Májlandi koresma illatos hűsében
Ül a' bus vándor, köny ragyog szemében,
'S mélyen sohajtva a' pinezérre néz;
Nagy hangossággal ver szive keblében
Már csak egy arany van oldal-zselében,
'S vért izzadozva nyúl érte a' kéz! —
Az esti szellő „meg halsz“ ezt sugallja,
Az éh-halálnak „jővel“ szavát hallja
A' csontvalóság szörnyü ajkain! —

EGRESSY BENJAMIN.